

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326, Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vrača. — Nežanljiva pisma se ne sprejemajo. — Mail oglaš. značala vsaka beseda Din 1.—, mali oglaš. ki služijo v socialno namene delavstva in nameščanjem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 80 • Maribor, sobota, dne 20. avgusta 1938 • Leto XIII

V posmeh miroljubnemu človeštvu

Po svetovni vojni je bilo navdušenje za večni mir med narodi veliko. Tudi tisk kar vprek je s silno vehemenco zagovarjal to geslo. V Ženevi je Društvo narodov sklenilo, da se ne sme vršiti nobena vojna več, kakor pravi Kelloggov pakt, in vse spore med državami naj v bodoče rešuje mednarodno razsodišče.

Če bi pa kaka država napadla z orožjem drugo državo, jo morajo druge države obsoditi in kaznovati.

Take so bile lepe besede, ni pa bilo volje pri onih državah, ki bi to lahko storile, da se sklepi izvedejo.

Nastal spor med državami so res bile vzrok tudi krivične določbe mirovne pogodbe. Iz krivičnih določb je izvirala nezadovoljnost in vedno več političnih sporov. Kontrahenti mirovnih pogodb bi bili morali pravočasno upoštevati pritožbe ter jih sporazumno rešiti z nezadovoljnimi. Tega pa niso storili in njiva razprtij in hujskarij je postajala večja in večja, tako da danes lahko trdimo, da se ves svet nahaja v revoluciji deloma zaradi resničnih vzrokov deloma pa zaradi psiholoških.

Danes pa tudi ne velja več mednarodni običaj napovedi vojne, ali nevmešavanje v notranjo politiko drugih držav. Vse to je moderna morala zavrgla in vojne in napadi se pričnajo brez napovedi, kakor v starem in srednjem veku med roparskimi vitezi in divjaškimi poglavarji.

Prvotno je tisk, ki je kapitalističen, hujskal proti nezadovoljnim, je opozarjal na mirovno pogodbo in zavračal zahteve. To je bilo najboljšje netivo za paljenje strasti.

Ko so bile strasti dovolj razpaljene in so nezadovoljne države kršile mirovne pogodbe drugo za drugo, je nastal v tisku in tudi med politiki in diplomati nov val, ki je podžgal nezadovoljnost in diktatorje miru. Vse dobrine miru hočejo porušiti nezadovoljnimi, pripraviti se moramo, oborožiti, da nas ne presenetijo. To je bila galama, to je bilo groženje, hujskanja in navduševanja za oboroževanje, toda ne za vojno, ampak za ohranitev miru. Tako nam pripovedujejo in oborožujejo se za stav vsi s tem »plemenitim«¹ geslom. Samo za ohranitev miru se vrši tekma v oboroževanju.

V politiki raznih držav v tem smislu danes ni izjeme. Finančni ministri se sklicujejo na položaj, ki je nastal po propagandi tiska in diplomatov ter z nekakim ponosom kažejo na nevarnost vojne in na umetno prizorjeno psihološko sovraštvo med narodi, ki ga v splošnem sploh ni. Umetno psihološko razpoloženje omogoča, da parlamenti in diktatorji dovoljujejo ogromne vojne kredite. Tako se vleče ta umetna veriga in priprava nove vojne že skoraj dvajset let. Zakaj, orožje se mora porabiti, to je nadaljnja logika spekulantov.

Tudi Mussolini je dne 11. t. m. povedal važno izjavo. Rekel je, da se ob današnjem gremiju topov ne smemo vdajati prevaram in zločin bi bilo, če bi se ne pripravljali. Izjava je naravna posledica splošnega položaja, ker imamo velike dinamične sile, ki tirajo razvoj do najhujše ostrine in na drugi strani pa vsak dan novo tehnično izpopolnitev, ki prinaša strahovito revolucijo in strahovite znake še bolj strahovite vojne.

Če se ob tej priliki spomnimo na slavni kitajski zid. Ogradili so Kitajsko in postavili na zid straže. Kitajska je bila varna. In danes? Francija, Nemčija, Anglija, Rusija in vse druge države delajo takozvane »magnitovne obrambne črte«. Ne grade zidov, v podzemlje spravljajo »črte«. Rovi, votline, podzemna letališča itd. grade ob mejah, tako da je danes skoraj že vsaka država obdana z modernim »kitajskim zidom«, ob katerem naj se preliva človeška kri v bodoči vojni.

Vojna nevarnost se v zadnjem času še prav posebno povdaja. Izpočetka po vojni sploh ni bilo vojne nevarnosti. Razvila se je pa ta nevarnost z delovanjem ali pa pasivnostjo diplomatov, kar je temeljito izrazil tisk oboroževalne industrije in za njim nevede vse drugo časopisje. Propaganda v tem smislu je bila in je še

Kaj hočemo ob dvajsetletnici države?

Ob obletnicah se radi spominjamo dogodkov, veselih in neprijetnih, v dobi, ki jo imamo v mislih. Obletnice slavimo, da damo vidneje izraz čutu veselja, žalosti ali pa nade v boljšo bodočnost. — Tak namen ima praznovanje dvajsetletnice države, ki smo se ji pred dvajsetimi leti priključili v smislu že davno prej postavljene teze prostovoljno.

Nihče nam ne more braniti, da ne bi tudi mi na svoj in primeren način proslavili to obletnico, zlasti, ker imamo socialisti v dobi dvajsetih let mnogo neprijetnih izkušenj, pa tudi danes svoje želje in zahteve, ki jih moramo iskreno povedati, ker so važne in nujne v interesu zdravega socialnega in političnega razvoja v državi.

Socialisti smo državljani Jugoslavije, kakor vse drugo jugoslovansko prebivalstvo. Opravičeno zato zahtevamo,

da smo v državi svobodni ter da se smemo politično uveljavljati. Ta moralni zakon je najbolj naraven, ker šele ta zakon daje državljanom dostojanstvo državljanov. Kategorizacija državljanov in njih delitev v politično dobre in slabe državljane ali polnopravne in brezpravne pa ni enakopravnost niti pravičnost, ker se odmerjajo v tem primeru državljanske svoboščine po subjektivnem mnenju te ali one fizično ali sicer močnejše plasti ali ideologije. Subjektivno dodeljevanje pravic je tudi sicer nevarno, ker prehaja močnejši navadno v ekstremitetizem, katerega posledica je vedno sistem gospodstva in suženjstva.

Mi zahtevamo državo z vsemi svoboščinami in za vse državljane v enakomerni. Najbolj opravičeno je delavstvo, da to svojo zahtevo pove na primeren način jasno in glasno, da bodo čuli me-

rodajni faktorji ter vsi svobodomiselnji in demokratični prebivalci te države,

Živela svoboda in svoboden narod Jugoslavije! Živela demokracija in socialnost!

To sta naša najjača politična klika ob dvajsetletnici Jugoslavije, kateri želimo naravni in zdrav socialni in politični razvoj.

Medparlamentarne konference, ki se je vršila minulo nedeljo v Stockholmu, se je udeležilo 100 poslancev skandinavskih držav. Konferenca je razpravljala o nevtralnosti skandinavskih držav in o ukrepih, ki naj se podvzamejo za preprečenje nove gospodarske krize.

Volitve predsednika Združenih držav Severne Amerike se bodo vršile leta 1940. Za predsednika namerava zopet kandidirati Roosevelt.

Mala antanta zboruje na Bledu

Jutri, v nedeljo, se prične konferenca male antante na Bledu.

Na dnevnem redu sta dve glavni točki, in sicer položaj v srednji Evropi, zlasti z ozirom na položaj čehoslovaške republike, in pa ureditev razmerja z Madžarsko ter vojaške enakopravnosti Madžarske, ki jo ta zahteva.

Mala antanta bo morala na tej konfe-

renci jasno povedati svoje stališče glede na dogodke, ki se odigrajajo v zvezi s Čehoslovaško.

V diplomatskih krogih so mnenja, da bi zblizanje male antante z Madžarsko in jasno stališče napram čehoslovaški republiki utegnilo jako ugodno pospešiti miren razvoj srednjeevropske napetosti.

Parafraza sporazuma od 8. oktobra 1937

Združena opozicija je imela 14. in 15. t. m. politično konferenco v Beogradu, ki se je udeležil tudi vodja hrvaškega kmetijskega gibanja dr. Vladko Maček.

Prvo uradno poročilo o tej konferenci pravi, da je poročilo, ki ga je izdala opozicija o svojem sestanku, **na-vađna parafraza sporazuma od 8. oktobra 1937.** Poročilo namreč kritizira delo vlade in se zavzema za ukinjenje ustave ter volitve v konstituantno.

Če bi imel sestanek opozicije res samo ta namen in ta značaj, bi resnično ne bil dosegel svojega namena. Zakaj, še enkrat povdarjati v Beogradu iste zahteve in načela kakor so jih povdar-

jali lani v Zagrebu, bi utegnilo imeti organizatoričen pomen in značaj, več pa ne.

Z ozirom na dosedanje izkušnje in neuspešno akcijsko gibanost opozicije je pa sestanek govoril nedvomno o nadaljnji taktiki z ozirom na akcijsko sposobnost in načelo demokracije. To »reč«¹ tehnična dovršitev organizacijskega programa združene opozicije. In,

Seveda bomo mogli reči svojo definitivno sodbo šele, ko nam bodo znani sklepi konference.

Važen apel Amerikanca

Večina človeštva proti kalilcem miru.

V torek je govoril po radiu ameriški državni tajnik Hull.

Izjavil je, da v bližnji bodočnosti ne bo mogoče, da bi nekateri narodi prešli k nasilstvu, in drugi ravnali razumno, marveč bo potrebno, da volijo vsi eno in isto pot. Hull je rekel, da vsa ameriška javnost razume nevarnost da-

našnjega položaja, zakaj jasno je, da, če se sedanje drvenje v kaos še pojača, bodo nemiri naraščali in se bo ves svet zapletel v strahovit gospodarski, politični in vojaški boj.

Ob koncu svoje izjave je Hull apeliral na totalitarne sile, da naj se zavedo, da je tudi za narode, ki opirajo svoje nade na politično oborožene sile, vedno bolj očitno, da pretežna večina človeštva hoče živeti v svetu, v katerem ne bo anarhije in bo veljal zakon in v katerem ne bo smel nihče motiti miroljubnih, gospodarskih in kulturnih odnosov.

Akcija za Čehoslovaško

Docent dr. Dušan Borič potuje po Jugoslaviji kot predsednik Društva bivših dijakov čehoslovaških šol v Beogradu, da organizira akcijo za čehoslovaško republiko. Obiskal je svoje prijatelje v Ljubljani in Mariboru, te dni je bil v Zagrebu in pojde še v Novi Sad, Subotico in Beograd. Jugoslavlani, ki so študirali v Čehoslovaški, so močan kader intelektualcev z znatnim vplivom.

Vznemirjenost političnih krogov v Beogradu zaradi prihoda dr. Mačka

Komentarji oficioznega tiska.

Oficiozna glasila »Vreme«¹ in »Samouprava«¹ kakor drugi listi obširno razpravljajo o poti dr. Mačka v Beograd. Zdi se jim konferenca, ki jo je sklicala združena opozicija v Beogradu, važna, lahko tudi odločilna glede nadaljnje smeri notranje in morda tudi zunanje politike. Prav podrobno poročajo o disharmoniji v hrvaškem gibanju, češ, da eni soglašajo s korakom dr. Mačka, drugi pa ne.

»Vreme«¹ pravi, da more ta obisk imeti le nekaj politične koristi za vodstvo združene opozicije, drugih rezultatov pa ne more biti. »Samouprava«¹ gre nekoliko dalje. Ta pravi, da je dr. Maček s tem, da je prišel v Beograd, priznal Beograd za center države in za pristojen forum, v katerem se naj rešavajo vsa velika jugoslovanska vprašanja.

Iz polemik odseva torej negotovost tega tiska ali pa bojazen.

Nasprotno pa je v »Hrvaškem dnevniku«, ki je dr. Mačkovo glasilo, članek, ki pravi, da je dr. Maček moder in trezen človek, ki se ne briga za malenkosti, ampak le za veliki problem, od katerega se ne umika. Iz člankarjevih izjavanj se da sklepati, da je dr. Maček šel v Beograd še s čisto pozitivnim načrtom, ki se tiče taktike, ne pa problema, od katerega ni odstopil.

Na podlagi teh razmotrivanj lahko sklepamo, da se je združena opozicija na beograjski konferenci vsaj taktično opredelila in zedinila v tem smislu, da bo nje aktivnost omogočena in pospešena, pa bodi že ali iz svoje inicijative ali po predhodnem dogovoru s katerikoli drugimi političnimi faktorji v državi, ki žele, da se hrvaško vprašanje sporazumno spravi s sveta.

Negotovost povzroča v tisku pesimistična in optimistična razmotrivanja, ki jih pa vendar smatramo le ali za ugibanja ali prikrivanje resnice.

Kongres mladine v New-Yorku

V New-Yorku se je te dni vršil svetovni kongres, na katerem je bilo nekaj sto delegatov iz vseh delov sveta.

Kongres je pozdravil new-yorški župan LaGuardia.

Mladina na tem kongresu manifestira za demokracijo, kar je za bodočnost jako razveseljiv pojav. Iz Čehoslovaške je prišlo na kongres 20 mladincev.

Ofenziva nacistov v Estramaduri Rudniki živega srebra v Estramaduri ostanejo republikanski

ponesrečila

Pred nekako mesec dni so začeli nacisti z ofenzivo v Estramaduri, iz pokrajine Badajoz proti zapadu, v smeri na Almaden, kjer se nahajajo največji rudniki živega srebra na svetu. Živo srebro rabijo neobdno za izdelovanje strelnih kopic pri granatah in bombah. Nacisti so seveda zainteresirani na posesti teh rudnikov, predvsem pa na tem, da jih iztrgajo iz rok republikancem.

Njihova ofenziva je izpočetka zaznamovala majhen napredek. Republikanci so se umikali iz prednjih frontnih predelov v izgrajeni sistem almadenskoga obrambnega pasu.

Obenem so pričeli nacisti z ofenzivo tudi južno od Almadena.

Republikanske sile na tem predelu fronte so bile razmeroma slabe, sovražnik pa v premoči, zlasti, kar se tiče posesti modernega orožja.

Toda že v razmeroma kratkem času se je republikancem posrečilo zadržati ofenzivo nacistov.

Fronta poteka sedaj 35 km zapadno od Almadena in se obrne od tu v velikem loku proti jugovzhodu in severovzhodu.

Preosnova republikanske vlade

Španska republikanska vlada, čije predsednik je Negrin, se je v teku preteklega tedna nekoliko preosnovala. Iz vlade sta izstopila ministra za javna dela Jarine Ayguadé in minister brez listine Manuel Irujo. Negrin je nato podal ostavko celotnega kabineta, da da priliko predsedniku republike, da po potrebi izmenja vlado v celoti. Predsednik republike je zopet poveril Negrinu, ki je socialist, s sestavo nove vlade, ta pa je privzel v svoj kabinet

namesto obeh odstopivših ministrov dva nova: Jose Moix Rogaza in Tomasa Bilbao.

Vlada v svojem proglasu pravi, da bo vodila boj za svobodo španskega naroda do končne zmage in da je srečna, da so v njej zastopani tako predstavniki Kataloncev, kot tudi Baski.

Izpremembra v vladi je dala zopet povod nacistom prijaznemu časopisu, da se je razpisalo o kaotičnem stanju v republikanski Španiji itd. To časopisje seveda zamolči, da so izpremembe v sestavi vlad v demokracijah čisto normalen pojav, v diktaturah, kjer tudi minister ne sme imeti lastnega mnenja, se kaj takega seveda ne zgodi. V takih državah se menjajo ministri samo, ako to hoče in odredi diktator, samovoljno postopanje ministra ga lahko stane glavo.

Avstrijske novice

Göringov list »Essener Zeitung« poroča, da se Oton Habsburški namerava izseliti v Argentino, kjer bo postal farmar. S priključkom je izgubilo vsako upanje, da bi se mogel vrniti na cesarski prestol na Dunaj. Tudi njegova posestva v Avstriji, ki mu jih je Schuschnigg vrnil, so bila zaplenjena. Iz Madžarske, ki se ne mara zameriti Nemčiji, tudi ne dobiva več toliko denarne podpore, čeprav ima med madžarskimi grofi še nekaj prijateljev. Zaradi tega se je sedaj odločil za Argentino.

Pariška »Tageszeitung« poroča o veliki nesreči, ki se je zgodila južno od Borovelj blizu jugoslovanske meje. Tam delajo delavski oddelki kaverne in druga vojaška dela. Pri razstreljevanju se je dne 2. avgusta mina prežgala, pri čemer je bilo ubitih 5 delavcev, več ali manj težko ranjenih pa 16. Slična nesreča se je zgodila julija pri Lučanah, kjer sta prišla ob življenje dva delavca. Zaposleni delavci pripadajo večinoma koroški in štajerski delovni službi.

Pater Hlinka umrl

Voditelj klerikalnih Slovkov — pater Hlinka umrl

V Ružomberku v ČSR je umrl dne 16. t. m. znani voditelj slovaških klerikalcev pater Hlinka. Pokojnik je bil pred in med vojno naradni bojevniki proti Madžarom. Po vojni pa se v novih razmerah kmalu ni več znašel. Njegovo gibanje je v sklopu republike dobilo domala protidržavno lice in so nekateri člani njegove stranke delali celo z Madžari in za odcepitev Slovaške iz sklopa ČSR. Pater Hlinka je to politiko, če ne že direktno podpiral, pa vsaj toleriral najbrž radi tega, ker je videl, da je vpliv klerikalizma in cerkve v ČSR precej neznaten.

Nedavno se je priredil v Bratislavi veliko zborovanje Slovkov, ki naj bi bilo dokazalo, da je Slovaška v njegovem taboru in on voditelj Slovkov. Koalicijske stranke pa so s svojim nastopom istega dne dokazale nasprotno. Hlinka je imel na zborovanju 18.000 svojih pristašev, koalicijske stranke pa 100.000. Akcijo patra Hlinke za avtonomijo Slovaške so zlasti podpirali Nemci, ker jim je šlo to v račun, dočim so Nemci sicer proti vmešavanju duhovnikov v politiko.

S. Jouhaux je odpotoval v Ameriko

S. Leon Jouhaux, glavni tajnik francoske splošne delavske zveze, je dne 16. t. m. odpotoval v Ameriko. Najprej je odšel v Mehiko, kjer se bo vršil mehiškanski delavski kongres in se ga bo udeležil kot zastopnik francoske svobodne strokovne organizacije. V Mehiki ostane mesec dni. Iz Mehike potuje v Zedinjene države.

Njegova misija je v zvezi z mirovno akcijo organiziranega delavstva, kjer se namerava posvetovati z merodajnimi voditelji organizacij o nadaljnjih akcijah.

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski zaslužek. Dopisi: »Anos«, Maribor, Orožnova 6.

Doma in po svetu

Aretacije zaradi demonstracij v Splitu. Ob demonstracijah v Splitu dne 27. julija t. l. je bilo aretiranih večje število udeležencev. V zaporih se nahaja 57 oseb, ki jih obtožuje državni pravdnik zaradi prestopkov po zakonu o zaščiti države. Sodišču sploh pa je prijavljenih sto oseb.

Zakoni o zaščiti rodbine, novorojencev, dece in mladine ter zakon o zdravstveni službi in bolnicah se izdelujejo v ministrstvu socialne politike.

Kraljevič Andrej se je moral podvreči operaciji slepiča, ki se je izvršila v ljubljanskem Leonišču.

Mednarodna podunavska komisija, ki je doslej poslovala na Dunaju, se je preselila v Beograd.

V »Službenih Novinah« je bil objavljen pravilnik o pregledu klavne živine in mesa, ki ga morejo vršiti živino-zdravniški kontrolni organi.

Vse vrste umetniškega oblikovanja, kakor olje, grafike in kipi bodo zastopane na umetnostni razstavi Kluba neodvisnih slovenskih likovnih umetnikov na jesenskem ljubljanskem velesejmu od 1. do 12. septembra. Snovno pa bo obsegala razstava kompozicije, portrete in pokrajine.

Okrog 250.000 vagonov pšenice znaša po dosedanjih podatkih letošnja žetev v naši državi. Kljub temu, da je bila letina dobra, je moka pra nas še vedno draga.

V bližini Raba se je potopila francoska jahta »Coblen Bawn«. Posadka in potniki so se nahajali v času neurja na kopnem. Vršijo se priprave, da bodo jahto dvignili iz morskega dna.

Motorne brzovlake nameravajo uvesti tudi

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

na progi Brod—Sarajevo in Beograd—Niš, s čemer bo vožnja na teh progah znatno skrajšana.

Transakcija Pečekovih premožnosti v severni Češki. Rodbina Peček (nemška) je prodala premožnosti, kjer je zaposlenih 7500 rudarjev, češki »Živnostenski banki« v Pragi za 290 milijonov kron, kar je mnogo nad vrednostjo. Krkonoški Nemci tarnajo sedaj, da bo banka čehizirala podjetje in odpustila nemške rudarje. Sploh se je iz krkonošev izselilo v zadnjem času 179 obratov, ker se boje tamkaj zmed.

Sudetsko nemški katoliški duhovniki so se izrekli za Henleinovo gibanje. Izjavili so, da jim vest ukazuje, da se strnjeno pridružijo Henleinu. Lpso da se na basu, iztoževali, ko

Povišanje davčnih dohodkov v dobi od 1932 do 1937. Nemški tisk objavlja po uradni statistiki, kako so se zvišali dohodki iz davčin od 1932 do 1937. Davščine so se podvojile (vsaj prejemki). V letu 1932, so znašali dohodki od davkov 6.647 milijonov mark, lanske leto (1937) so pa znašali 13.958 milijonov mark. Za bodoča leta pa je bil zopet zvišan letos družbeni davek.

11 rudarjev se je ponesrečilo v nekem rudniku v bližini Schemnitz v Nemčiji. V rov je vdrla voda, kljub takojšnji pomoči se ni posrečilo rešiti zasutih rudarjev.

Ustanovitev nemške katoliške cerkve. Glasilo angleške delavske stranke »Daily Herald« poroča, da namerava Hitler odcepiti nemški katolicizem od Rima in ustanoviti nemško katoliško cerkev. List trdi, da je iniciator tega načrta dunajski kardinal dr. Innitzer. List sklepa to najbrže iz vatikanskih virov, ki so dr. Innitzerju očitali heretizem (razkolništvo), kar je pa vendar le malo verjetno.

Ljudsko štetje v Nemčiji in bivši Avstriji se bo vršilo meseca maja prihodnjega leta.

Živahno delovanje opozicije na Poljskem. Poljska opozicija, v kateri sodelujejo tudi socialni demokrati, razvija v zadnjem času živahno akcijo proti sedanjemu režimu.

Poljski dijaki bodo obvezno podvrženi vojaški vzgoji.

V Varšavi bodo zgradili novo podzemsko železnico.

Letalskega kongresa v Moskvi se bo udeležil tudi ameriški zračni junak polkovnik Lindbergh.

Velika svetovna razstava v New-Yorku 1939. V New-Yorku pripravljajo bodoče leto svetovno razstavo, ki bo prekosila vse dosedanje razstave. K sodelovanju je bilo povabljenih 65 držav, od katerih se je 56 že izjavilo. Stroški bodo znašali 155 milijonov dolarjev (din 7 milijard).

Dr. Korošec je sprejel omladince JRZ iz savske banovine

Notranji minister dr. Korošec je v ponedeljek sprejel omladince JRZ, ki so se vračali z Oplenca. Dr. Korošec je pozdravil deputacijo v imenu predsednika vlade, hvalil lepoto Jugoslavije in izbornu ureditev države, ki jo vsi hvalijo.

O dr. Mačkovem obisku v Beogradu je rekel, da je mesto sprejelo dr. Mačka kraljevsko. V državi je svoboda. O tem se je priprčil tudi dr. Maček, čeprav še vedno hodi po napačni poti, ker je včeraj zahteval svobodo. To je rekel oni, čigar stranka izvaja teror od spodaj. V Beogradu se more mirno in svobodno sprehajati največji opozicionalec, čeprav večina ni na njegovi strani.

Dr. Maček naj si zapomni hrvaški rek, je rekel dr. Korošec: »Martin iz Zagreba, Martin v Zagreb!

Poletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

45

— To bi jaz tebi lahko rekel, ne pa ti meni, predrznež! — ga je pokaral starec.

Jegor je zdaj tiho popeval, zdaj požvižgaval in ne da bi si gledal pod noge, se je spodtikal.

Smešna je Jegorjeva hoja — svoj pogled ima za deset vrst naprej uprt, z nogama pa dela, kakor da bi hotel goro premagati.

Med šalami in norčevanjem smo prišli do neke jase; Aleksej se je prekopicnil na zemljo in se valjal po njej in nagrebel na kup pestrega listja.

— Sedite, fantje!

Sunil je Kuzina in ga zvalil v listje.

— Glejte — kako lepa slika: sončni zahod nad vasjo Visoka Gnezda! Vhod brezplačen!

Kuzin, ki se je delal, kakor da ne razume Aljošine ljubezljivosti, je godrnjal:

— Kakor kak mestni mlečnozobec...

Sedli smo in gledali; — naša vas se je zdela kakor da je s gviljo in zfatom izvezena na sivem ozadju zemlje. Za reko je zahajalo mogočno dnevno svetlo, svetlo so žarele na novo s slano prekrite kmečke hišice, kakor plameneči ogenjčki so se iskrla okenca, zemlja je zacvetela in zaigrala v vseh barvah jesenskega lišpa in prijazno nebo nad njo je bilo zametasto-sinje. Bilo je tiho in osvežujoče. Iz gozda so nastopale večerne sence, ki so počevno in neopazno legale na nas in na prislusku-

jočo zemljo. — Primaknili smo se tesneje drug k drugemu, da bi nam bilo topleje.

— Kako lepo! — je vzdihnil Aljoša. — Ko sem bil v guberijskem mestu, sem hodil večkrat na umetniške razstave, — dvajset kopejk je bilo vstopnine, — tam sem videl nekoč — sliko: izpod nekega kostmate, raztrgane, zelene odeje (je kupal nekakšen rdeč obraz brez oči, ves zabuhel, kakor po dolgem pijančevanju, grd in brezoblični! Kaj naj to predstavlja, sem se vprašal? Pogledam dotično številko v katalogu: Zahod sonca! Oh ti, sem si mislil, budalež slepi, saj ti sonca še nikdar videl nisi!

— Da-a... — je zamišljeno zategnil Kuzin — tudi sonce ljudje na različne načine vidijo...

Aljoša je živahno nadaljeval:

— Nekateri slike pa silno zgrabijo človeka za dušo! Tako sem videl na primer naslikano polje in med žitnimi njivami je vodila ravna, ravna kolovozna pot v motno daljavo, kjer ni bilo ničesar več razločiti! Od tam je prihajal voz in poleg njega je stopala neka ženska: pred voz je bil vprežen dogan konjič, ki je spustil glavo skoraj do zemlje in je imel strašno obupane oči, a ženska — je držala roke prekrizane na hrbtu in je z enim očesom gledala na izmučeno kljuse, z drugim pa — kakor da je govorila meni; tu, pogledj, to je vse moje življenje, enako kakor pri konju, pomučim in nadelam se let deset, dvajset, zlezem v dve gubi in sklonim glavo, ne da bi okusila vsaj malo radosti...

— Je v katalogu bilo tako napisano? — je vprašal Jegor.

— Ne, to pove slika sama!

Dosjekin se je že zavil v dim in je sam začel kašljati od njegove jedkosti.

— Glej ga no! — se je jezil starec in zmajeval z glavo. — Ne puščaj proti meni ta peklenski smrad! Še drevje se bo posušilo od njega!

— Ne trpiš, mehi stari, pravoslavnega tobaka! Seveda, ljubše bi ti bilo škofovsko kadilo! — se je bahavo odrezal in kakor da ni dobro razumel, razen nadaljeval: — Jaz pa slik nisem nikdar videl, razen podob v knjigah. V knjigah one pomagajo, da se bolje razume kar je napisano, a posebnih, na platnu — ne poznam! In tudi ne razumem, — kako bi bilo mogoče naslikati nekaj z barvami, kar bi mogel razumeti brez besed? Res, koliko stvari še ne razumem na zemlji! Ne bi jih mogel naštet!

Aleksej se je drsal sem in tja in prepričevalno govoril:

— Ko boš videl, — boš razumel! Jaz sem dostokrat šel na razstave, tudi v gledališče in na koncerte. Radi tega je v mestu lepo. Uh, kako vražje lepo! In še tako sliko sem videl; — v krčmi pri oknu sedi poleg mize človek, po obleki soditi — kak delavec ali trgovski pomočnik. Obraz mu je zabuhel in masten, a zvižajne in vesele oči — mu prepevajo! Vidi se, — da je fant prevaral sam sebe in svojo usodo za kratko urico in se temu raduje, ubogi vrag!

— Takoj ima vraga na jeziku! — ga je pokaral Kuzin.

— Brez vraga ne moreš izhajati, kakor ne pop brez babe.

— Aljoša se je kljubovalno smejal.

— V čem pa je pop slabši kot vrag, — saj služita oba istemu gospodarju!

(Daje prihodnjič.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Rudarsko zborovanje
Za v nedeljo, dne 21. avgusta je sklicano večerko rudarsko zborovanje v »Delavskem domu« v Trbovljah s pričetkom ob 9. uri dopoldne, na katerem se bo poročalo o splošnem položaju rudarskega delavstva, o važnih določilih kolektivne pogodbe in o delovnih prilikah delavstva. Rudarji, udeležite se tega važnega zborovanja.

IZ OBČINSKE SEJE

Predsednik občine s. Klenovšek je sporočil, da se je tudi v našem kraju pojavila kužna bolezen. Veterinarska oblast je morala odrediti pokončanje več glav živine. Občina je primorana odškodovati prizadete posestnike.

Podano je bilo poročilo o obračunu za leto 1937, ki potrjuje, da se je dobro in v redu gospodarilo. Občinskemu blagajniku in županu se podeli absolutorij. Vsled dobrega gospodarstva in povečanja dohodkov pri elektrifikaciji, občinskih dokladah, alkoholnih pijančah itd. izkazuje proračun presežek 1.320.604,59 din. Na predlog občinske uprave se porabi del presežka 30.000 din za izboljšanje poti na Planino, Mrzlico in Kum, ker bo to v korist tujskemu prometu.

Najbolj pereče vprašanje za Trbovlje je po-manjkanje stanovanj, ker število ubogih občanov in rudarskih upokojencev stalno narašča. Upokojenci TPD so deložirani in ti iščejo strehe pri občini, ker zasebniki v Trbovljah nimajo stanovanj. Zato se bo iz presežka proračuna porabilo 210.000 din za zgradbo treh štirikor-zinskih hiš. V letošnjem proračunu pa je po-stavka 200.000 din za zgradbo dveh štirikor-zinskih hiš za upokojence. Tudi s tem ne bo še rešeno vprašanje potrebnih stanovanj, ven-dar pa se bo dalo postopoma tudi to nujno so-cialno vprašanje s pomočjo občine primerno urediti. Ker so uradni prostori občine v nek-danji majhni stari šoli, ki je bila zgrajena pred osemdesetimi leti, ko so bile Trbovlje še malhno kmetijsko naselje, nezadostni, in stoji hiša na periferiji, je treba misliti na lastno občinsko zgradbo. Zato se je iz presežka proračuna nakazal znesek za zgradbo občinskega doma 1.040.600 din. Občinski dom bo odgo-varjal vsem potrebam. V njem bodo uradni prostori za pošto, orožništvo, finančno kon-trolo itd. V letošnjem proračunu je postavka za zidavo občinskega doma 100.000 din. S tem bodo Trbovlje dobile zaželjeni občinski dom.

Iz presežka se porabi vsota 10.000 din za regulacijski načrt Trbovelj, ki ga bo izvršila občina sama po svojem stavbnem tehniku, ka-teremu je dodeljen kot pomožna moč stavbe-pni dnevnica. Zgoraj navedeni znesek 10.000 din je torej določen za nabavo najnujnejšega instrumentarija. — Nadalje so se odobrile raz-ne nabavke od raznih tvrdk. Najbolj pereče je dandanes socialno skrbstvo. Ogromne vsote denarja izda občina na bolniških oskrbnih stroških, brezposelnih, ubožnih podporah in za mladinsko kuhinjo.

Seja je rešila tudi mnogo prošnje zasebnikov in hišnih posestnikov, odobrila nekaterim društvom podpore. Športni klubi dobe na raz-polnjenem kopalnico za treninge v času ko ni ko-palcev ter igrišče.

Ker se je iz teritorija občine Trbovelj izselil občinski odbornik s. Jazbec, se mu izreče za-hvala za njegovo požrtvovalno delo v občin-skem odboru.

Občinska uprava odnosno odbor se je začel baviti z vprašanjem preskrbe zadostne količi-ne pitne vode. Na Tereziji manjka pitne vode, kakor tudi v drugih okoliških kolonijah. Zato bo občina poskušala zalejti vodo v klavnici s pomočjo sesalce. Ako bo poizkus uspel, bo vsa pitna voda, ki jo je doslej porabila hladil-nica, na razpolago strankam. Več pritožb, da primanjkuje pitne vode je sprejel tudi tukajš-nji rudnik TPD, ki pa bo moral čimprej po-skrbeti, da bo nudil svojim stanovalcem pitno vodo že iz higijskih razlogov in tudi vodo za pranje. Občinski odborniki so predlog upra-ve soglasno sprejeli.

Kino Dom - Celje

20. avgusta: Sarati grozni. 21., 22. in 23. av-gusta: Rdeča plesalka. 24., 25., 26. avgusta: Mladost.

Kako je bilo v Pragi?

Iz predavanja o jubilejnih slavnostih 60-letnice soc. dem. delavske stranke v Pragi od 1. do 7. julija 1938.

Dne 6. julija je priredila mariborska »Vzajemnost« spominski večer o jubilej-nih delavskih svečanostih v Pragi, o ka-terih sta poročala ss. Petijan Josip in dr. Avg. Reisman, ki je pojasnjeval tudi za-nimive slike iz slavnostnega spreveda v Pragi. Iz teh zanimivih izjavij objavljamo v dopolnitve naših poročil o teh krasnih manifestacijah še naslednji iz-veleček predavanja.

S. Josip Petijan:

Prijateljski stiki med slovenskimi, ozir. jugo-slovanskimi ter češkoslovaškimi socialisti niso od danes, ampak segajo nazaj, daleč v pred-vojno dobo. Naši stiki so bili kulturnega, or-ganizatoričnega in osebnega značaja. Na naših strankinih zborih v Ljubljani, Zagrebu, Beo-gradu in Sarajevu smo pozdravljali drage goste iz Češke, kateri so nas prišli bodrit in nam pomagati v borbi za naše pravice.

S pok. Antonom Nemcem, Levom Wintrom, Františkom Soukupom, pok. Tusarjem, Smera-stojnost.

Slovenski javnosti!

475 otrok strada v naši lepi planinski Rib-nici na Pohorju. Že tretji teden stoje njihovi redniki v meznem gibanju. Nezadostno pa je vsa gornja deca prehranjena že vseh zadnjih šest let. V obmejnem srezu je doma, priklenje-na dobesedno na granit, iz katerega najspre-tnejša in najzdravejša roka komaj izklesše polo-vico, kar skromni človek normalno potrebuje. Osnova se je podpisani odbor, da zbere od vseh socialno in rodoljubno čutečih src prosto-voljne prispevke, bodisi v blagu, bodisi dru-

gače, da olajša vsaj nedolžni deci težke ure vsestranskega pomanjkanja. Za vsak najmanjši dar izrekamo najlepšo hvalo!

Slovenci, ne pozabite obmejne dece!
Ribnica na Poh., dne 10. VIII. 1938.

Odbor za pomoč stradalci deci:
Doberšek Karol, narodni poslanec, Zabovnik Janko, predsednik občine, Puhr Viktor, občinski odbornik, Lesjak Herman, član občinske uprave, Petrun Alojz, trgovec.

MARIBOR

S. Franc Smasek

Maribor, 18. avgusta 1938.

Bolestno nas je zadela vest, da je danes, v jutranjih urah prenehalo biti plemenito srce našega nepozabnega s. Franca Smaseka.

Pokojnik je bil rojen 1. decembra 1879. v Cirkovcah pri Pragerskem. V železniško službo je vstopil l. 1903. Služboval je prvotno v Mari-boru, nato v Kufsteinu na Tirolskem, od koder je po vojni prišel zopet nazaj v Maribor in je bil l. 1932. vpokojen kot vlakovodja.

Ime s. Smaseka je znano železničarjem širom vse Slovenije in daleč preko njenih mej.

Znan pa ni samo železničarjem, ampak tudi ostalemu delavstvu, saj s. Smasek ni bil samo prvobojevnik za pravice svojih poklicnih to-varijev, ampak za pravice vsega delavskega razreda. Kot tak se je udeleževal v strokovni organizaciji železničarjev v bivši Avstriji in z nič manjšo vno v Jugoslaviji. Njegova agil-nost in požrtvovalnost nista poznali meje. Po-leg tega, da je vestno opravljal svojo službo, je s. Smasek ves svoj prosti čas posvetil delu za socialistično idejo, katero je širil in propa-giral vsepovsod.

On ni bil samo propovednik ideje, ampak delavec na terenu, kakršnih je žal tako malo. Bil je neutrudni agitator, ki je hodil od moža do moža in od hiše do hiše, nabiral je člane za strokovno organizacijo, prodajal koledarje, naše časopise, iskal naročnike, nabiral inserate, izterjal zamudnike, organiziral volilno agi-tacijo in se razen tega briga za razmere v celi vrsti društev. Njegovo ime je bilo znano želez-ničarskim vdovam in sirotam, ki so iskale pri njem nasveta in pomoči. Koliko prošenj je na-pisal in koliko intervencij je izvršil v prid svojim poklicnim tovarišem in njih svojcem, to vedo le prizadeti sami.

S. Smasek je bil kot človek resnicoljuben in pravičen. V tem oziru ni poznal kompromisa in mu je bila zamera več ali manj vseeno. Prav

to je povzročilo, da je užival splošno spošto-vanje in ugled.

Zadnja leta je pokojnik hudo bolehal. Nje-gova krepka in živahna narava je dolgo kljubo-vala zahrbtni bolezni. Toda niti bolezni ga ni mogla docela odvrtiti od njegovega vsakda-njega dela. Prijatelji smo ga svarili in prosili, da odneha, naj čuva svoje zdravje, toda očitno mu je bila ideja več, kot zdravje. Poklicna služba mu je izčrpala življenjske sile, pre-ostanek svojih sil pa je vložil v službo delav-skega razreda.

Lahko rečemo, da je umrl sredi dela. S smrti-jo s. Smaseka je zavezala v naših vrstah velika vrzel. Socialistično, strokovno in kulturno gi-banje je izgubilo celega sodruga, ki mu bo težko najti nadomestek, ne v vrstah njegovih starostnih sovrstnikov in tudi težko v vrstah mlajše generacije, mladine, kateri naj bi bil pokojnik vzor.

Ob krsti s. Smaseka se zavedamo, da smo dolžni njegovemu spomenu, da nadaljujemo z delom, ki ga je vršil on, in sredi katerega je omagala njegova brezmejno pridna roka. Nje-govo delo je rodilo sadove, ki jih je še sam dočkal in se jih veselil z nami vred. O da bi bilo tudi naše življenje za uresničenje sociali-stične ideje tako plodonosno, kot je bilo nje-govo!

Kot socialistični bojevnik pa je bil tudi iz-redno dober in skrben oče svoji družini, ki ga bo najmanj tako težko pogrešala, kot ga bomo mi, njegovi prijatelji in naše organizirano gi-banje. Rodbini naše sožalje!

Prijatelja in sodruga pa bomo spremili v ne-deljo, dne 21. t. m. pop. ob 5. uri na zadnji poti vsi, ki bomo lahko prišli od blizu in daleč, da ob odprtem grobu pokažemo, da je bil res naš in da ostane naš tudi po smrti.

Slava spomenu socialističnega bojevnika in organizatorja s. Smaseka!

Poleg razstave delavske kulture, ki je vzbujala splošno pozornost, so imeli tu še posebne raz-stavne oddelke: Pedagoška centrala, Ljudska univerza, Francoski krožek, Znanstveno dru-štvo, Zgodovinsko društvo, Študijska knjižnica, Banovinski arhiv, Gasilska župa, Lovsko dru-štvo, Maistrovi borci, OUZD, Mariborska bol-nica, Društvo za zaščito šolske dece, Mestna občina Maribor, občina Studenci, Narodna stro-kovna zveza, Šolske sestre, Žensko društvo, Zveza kulturnih društev, Sokol in katoliška Prosvedna zveza, ki je zavzemala največ pro-stora in so za njo prireditelji izdali baje nad 50.000 dinarjev. Sredi dvorane so razstavile svoje kovinske proizvode delavnice državnih železnic (kar bi pravzaprav ne spadalo v okvir kulturne razstave); v okviru razstave državnih železnic sta pa razstavila tudi železničarsko glazbeno društvo »Drava« in športni klub »Že-lezničar«, kar znači, da se ti dve društvi laž-je združujeta kakor druga, zlasti delavska društva, ki se morajo vzdrževati s prispevki, ki si jih morajo člani odrgati od ust. Med kulturne razstave prištevamo lahko tudi zelo za-nimivo razstavo emigrantskega društva »Na-nos« in razstavo cest, ki sta se nahajali v šol-skem poslopju. Pogrešali pa smo med kultur-nimi razstavami razstavo ene izmed najvažnej-ših kulturnih ustanov v Mariboru, ki bi se z malimi stroški lahko priredila, namreč gleda-lišča.

Šli smo, da v tem trenutku pozdravimo češke sodruge in ves svobodomiselnih češkoslovaških narod, ki se nahaja v borbi za svojo svobodo in demokracijo, ki sta enako dragi vsem delav-cem na svetu.

Dne 2. junija se nas je iz Maribora odpeljalo 30 sodrugov, po veliki večini ročnih in tovar-niških delavcev iz Slovenije, 7 se jih je od-peljalo iz Jesenic in 3 iz Beograda.

Potovanje mariborske grupe je bilo zabavno, poučno in obenem naravnost triumfalno, kakrš-nega si ni nihče izmed nas mogel zamisliti. Od Čmureka preko Dunaja pa do češkoslova-ske meje smo opazovali sedanje življenje, v ne-kdaj živahni in razposajeni bivši Avstriji. — Na tej poti se nam ni bilo treba izogibati ne osebnim, ne tovarnim avtomobilom, kar dovolj prikazuje sedanje blagostanje. Nikjer nismo opazili niti belega kruha, niti veselih obrazov, pač pa napise, »Juden unerwünscht!« Popol-noma nasprotno sliko smo videli, čim smo pri-speli na področje ČSR, v Znamju, kjer so nas čakali naši tamkajšnji sodruzi s poslanecem s. Marešom in zastopniki delavskih telovadnih jednot (v krojih) na čelu. Že od daleč so nas pozdravljali in sodružno ter bratsko sprejeli v svojo sredino. V trenutku so osvojila vsa naša srca in počutili smo se kakor doma. Nič manj navdušen in priščen je bil sprejem v Ji-hlavi, zlasti pa oni v Nemškem Brodu, kjer nas je pričakovala ogromna množica občinstva in

Predno
greš spat
čisti zobe
Sargov
KALODONT
proti zobnemu kamnu

HRASTNIK

Stanovanjsko vprašanje pri rudniku

Skoro da ni delavskih stanovanj pri rudniku, ki bi vsaj kolikor toliko odgovarjala higien-skim zahtevam in najmanj pa, da bi bila udob-na. Pri tem seve še z daleka ne mislimo na one stanovanjske hiše, ki jih je svojčas zgradila svojim delavcem dunajska občina pod sociali-stičnim vodstvom. Saj bi bili mi, skromni kot smo, zadovoljni tudi s hišami, v katerih bi bila vsaj taka stanovanja, da bi delavec v njih lah-ko udobno razmestil svoje pohištvo, kolikor ga ima in se v njem primerno odpočil po težkem delu.

Mnogo pa je še stanovanj, ki sestojijo iz ene same sobe, ki služi za kuhinjo, spalnico in še za shrambo, ker baraka ni primerna za shram-bo jedil. Ta stanovanja rudarji po pravici ime-nujejo »luknje«.

Te »luknje« so pravi stanovanjski pekel. Ka-ko naj se v njih rudar odpočije in naspri v silni vročini poleti, ki jo povzroča še kuhanje na štedilniku? Temu se pridružuje še nemir, ki ga povzročajo otroci. Kako vpliva tako skupno bivanje v moralno-vzgojnem oziru na otroke, si lahko vsakdo sam misli.

Tudi ne verjamemo, če je točen račun druž-be glede štednje pri takih stanovanjih.

Znano je, da se zahteva od rudarja čim večja storitev. Kako pa naj jo doseže, saj se vendar nikoli ne odpočije! Iz »luknje« se vrača v drugi pekel. Zato storitev tega rudarja ni in ne more biti na višini!

Zato kličemo, da se odpravijo taka stano-vanja, ki so v nedogledno škodo zdravju in morali delavskih družin, pa tudi v škodo TPD!

Očividec.
Poročil se je s. Lojze Pirc, tajnik »Vzajem-nosti« I. v Hrastniku z gđc. Pepco Dušakovo. Mlademu paru želimo obilo sreče in upamo, da bo s. Pirc tudi kot mož nadaljeval delo, ki ga je doslej vestno vršil, posebno na dramskem polju. Družnost!

KOROŠKA BELA

Odpiranje trgovin ob nedeljah in praznikih. Vsemu članstvu in kupcem naznanjamo, da je po naredbi banke uprave o odpiranju in za-piranju trgovin, ki je stopila 15. t. m. v veljavo, prepovedano tudi na Javorniku in Koroški Beli imeti trgovine ob nedeljah dve uri odpre. — Zaradi tega tudi naša prodajalna na Borovljah (Slov. Javornik) ne bo odslej več odprta, razen ob nezapovedanih praznikih. — Prosimo vse člane, da si vse svoje življenjske potrebščine nabavijo že pred nedeljami in prazniki, da ne bodo ostali brez blaga. — Splošna gospodarska in konzumna zadruga za Gorenjsko, Jesenice.

STUDENCI PRI MARIBORU

Prvo godbeno društvo tekstilnih delavcev in nameščencev priredi dne 21. avgusta na vrtu gostilne Hartberger v Studencih veliko tom-bolo z raznimi lepi dobroti. Začetek tombole ob 14. uri. Cena tablic din 3. Po tomboli prosta zabava. Ker je čisti dobiček tombole namenjen za dopolnitev godbe, vabimo tekstilno delav-stvo, da se te prireditve zanesljivo udeleže. Za slučaj slabega vremena se bo vršila tombola prihodnjo nedeljo. — Odbor.

»Toti list«, 12. številka, izide v soboto, dne 20. avgusta zjutraj.

velika skupina šolskih otrok, ki so nam v po-zdrav zapeli češkoslovaško in jugoslovansko himno.

Dasi smo radi teh veličastnih in nepozabnih sprejemov imeli precejšnjo zamudo, so nas so-drugi in sodružice čakali še v raznih drugih krajih in nas bratski pozdravljali.

Prihod v Prago.

S triurno zamudo smo ob velikem naliwu do-speli v Prago pred »Lidovy dum«, kjer smo tu-di ob tej — že jutranji uri — našli nekatere sodruge, med njimi tajnika stranke in senatorja s. Dundra, kateri nam je preskrbel prenočišče.

Drugo jutro so naš še presenetili razni so-drugi in prijatelji, med njimi velik prijatelj Slo-vencev, g. Strakaty. Od tega trenutka nismo bili več sami, temveč vedno spremljani od raz-nih političnih, strokovnih in kulturnih sodru-gov-funkcionarjev, kakor Tayerla, Brožika, Holca in drugih, kateri so nam hoteli pokazati prav vse, kar je lepega v Pragi in v delavskem pokretu. Ni bilo večje ali manjše prireditve, ali obiska, da ne bi bil eden ali drugi izmed naših sodrugov poleg. Ta njihova pozornost in gostoljubnost nam bo ostala trajno v spomenu in je naša ljubezen ter simpatije do čeških so-drugov, do češkoslovaškega naroda utrdila za vedno.

(Dalje prihodnjič.)

JESENICE

Vsem čitateljem našega lista! Ker je obolel minuli teden eden od pismonoš tuk. pošte Jesenice-Fužine (v poslopiju gl. pisarne) in še ni nadomestila, se pošta ne raznaša, nego se le izdaja. Na to opozarjamo vse, da pridejo po pošto sami, ker tudi naš list leži za vse, ki ne bi prišli po pošto, na pošto.

Obrtniška razstava na Jesenicah, ki so jo priredili tukajšnji krojači in krojačice, je prav lepo izpadla. Razstava je bila prav okusno opremljena in so posamezni obrtniki pokazali, da znajo napraviti obleke ali perilo prav tako okusno kakor to napravijo v večjih mestih. — Zlasti nekateri razstavljalci so pokazali izreden okus. Razstavilo je skoro 100 krojačev in krojačic iz vsega radovljiskega političnega okraja. Poleg mojstrov je razstavilo zelo dovršena dela še mnogo vajencev in vajenk ter je bilo videti, da je za naraščaj dobro poskrbljeno. Tudi splošna razstava blaga, strojev, priprav in drugega materiala za šivanje je bila poučna in primerana. Razstavo so prireditelji morali podaljšati do 15. t. m., torej za teden dni. Bila je zelo dobro obiskana in so jo posetili poleg raznih znanih osebnosti našega javnega življenja tudi obrtniki iz Beljaka, ki so se pripeljali že na dan otvoritve z velikim avtobusom. Združenju krojačev in krojačic za radovljiski okraj, zlasti pa glavnim aranžerjem, predvsem gg. Gogali, Kaltnekariju in Stojanu, je treba čestitati za posrečeno prireditev.

Izlet jesniških delavcev na Sušak. V soboto, dne 13. pop. in nedeljo, dne 14. t. m. so priredili tukajšnji delavci, pod vodstvom naših sodrugov martinarijev, zelo lep avtobusni izlet na Sušak, ki se ga je udeležilo 38 odraslih in 2 otroka. Izlet, ki se je na Sušaku podaljšal še za vožnjo s parnikom v Crikvenico, je zelo uspel in so se vsi zadovoljni vrnili. Za nizke stroške so videli mnogo in se seznanili z razmerami v naših krajih. Vožnja je bila preko Ljubljane, Velikih Lašč, Kočevja in Delnice na Sušak. Avtobus je bil od podjetja Alpavto na Bledu ter je bil prvovrsten, prav tako tudi šofer, ki ga je vozil in je to zelo mnogo pripomoglo k popolnemu uspehu izleta. Takih izletov, ki tukajšnje delavstvo seznanjajo z bližnjimi in daljnjimi kraji naše domovine ali tujine, je treba prirediti še več, kajti človek, ki tiči vedno doma, ima zelo ozko obzorje in težko sledi vprašanjem in potrebam časa.

Samomor pod Kalvarijo v Mariboru. Pod Kalvarijo so našli danes jutraj mrtvega 18letnega dijaka Rudolfa Majcen. Majcen se je po vseh znakih sodeč sam ustrelil.

KRANJ

OB DVELETNICI

Zgodovina nas uči spoznavati dobre in slabe lastnosti naroda, predvsem obstoječih in vladajočih razredov. To spoznavanje služi za orijentacijo glede idejne pripadnosti, ki je praktično borba za obliko družabnega reda. Torej, zgodovina nas uči!

Prav tako je važno, da ne pozabimo na dogodke, ki prav za prav še ne spadajo v zgodovino. Ti dogodki nam morajo biti še posebno v poduk, ker smo njih posledice več ali manj sami občutili. Kdo bi si jih tudi mogel izbrisati iz spomina.

Bilo je ravno pred dvema leti, dne 20. avgusta, ko so sirene kranjskih tovarn naznanile pričetek odpora delavstva proti brezmejnemu izkoriščanju in šikaniranju s strani kapitalističnih mogotcev. Temu uporu se je postopoma pridružilo vse delavstvo tekstilne stroke v Sloveniji. Ne bilo bi v interesu enotnosti delavskega pokreta, ako bi kritizirali način stavke in različna mnenja o njenem poteku, zlasti s taktičnega stališča. Delstvo je, da je bilo treba deset let, predno je tekstilno delavstvo začutilo potrebo akcije, za zboljšanje svojega mizernega položaja. Reakcija se je tega dobro zavedala, zato je hotela za vsako ceno zlomiti trenutno »revolucionarnost« delavstva v borbi za svoje pravice, kajti računala je s tem, da bo potem, če zlomi odpor, zopet imela deset let neomejeno oblast nad delavstvom. Borbenost je po neuspehu akcije na mah popustila. Še tisto malo razredno zavednih delavcev, če smo jih upravičeni prištevati med zavedne, je popolnoma kapituliralo pred uspeho kapitalistično protiofenzivo.

Popolnoma so ostali malodušni do razrednega delavskega pokreta. Vzroke zato pasivnosti so iskali tam, kjer jih ni bilo, ali kjer jih vsaj za razredno zavednega delavca ne sme biti.

Dve leti je že od tega, odkar delavstvo zavestno ali nezavestno s svojim zadržanjem podpira interese kapitalizma. Ali bo morda poteslo res polnih deset let, da bo spoznalo svojo zmoto? Nekateri med njimi so v javnem življenju celo zašli na stranpote v svoji zmedenosti, ne vedo več, kam spadajo. Rekli bi, da so taki elementi duševno abnormalni, ali bolj gotovo bo držalo dejstvo, da bolehalo na bolezn, ki se ji pravi duševna lenoba. Poleg teh pa so seveda še razni egoisti in šovinisti, ki so predvsem izrodek današnje družabne vzgoje.

Zadnji čas je, da se zdramimo ter prepričimo, da bi se želja reakcije izpolnila v celoti. Prav sedaj prihaja čas, da potek tekstilne stavke pokličemo živo v spomin in da dejansko pokažemo, da smo se iz izkušenj nekaj naučili. Zato pa je potrebna izobrazba v pravem delavskem duhu. Delavec ne spada v pokret, ki brani ali se bori za kapitalistične interese. Delavec ne sme podpirati časopisa, ki piše v interesu kapitalizma in reakcije sploh. So delavci, ki si žele močan delavski pokret. In ker se tak pokret ne ustvari sam od sebe, vale krivdo na posameznike, sami pa ne žrtvujejo niti dinarja za delavski časopis, kaj šele, da bi ta časopis razširjali med delavstvom. Od zabavljanja in kazanja malodušnosti, se delavski pokret ne gradi. Zato naj vsi oni, ki jim je za močan delavski pokret, primejo za delo, in na ta način bomo hitro zacelili rane, ki nam jo je reakcija pred dvema zadala, zlasti pa bomo to storili, ako se organiziramo in si vsak izmed nas naroči tudi »Delavsko Politiko«.

ZABUKOVCA

O poteku protestnega zborovanja

Dne 15. avgusta se je vršilo v dvorani ge. Piki protestno zborovanje, katerega so se udeležili rudarji, obrtniki in okoliški kmetje, ki so vsi solidarno protestirali zoper gonjo po časopisu in pritisku gotovih gospodov v Celju na oblast za odpravo mokre separacije pri drž. rudniku v Zabukovci.

Zborovanju je predsedoval s. Košak in pojasnil zadevo in potek intervencij. Referirali so tudi s. Pliberšek nač. II. rudar. skup., banjski svetnik Kuder in upravniki rudnika Konžulasi.

Kakor že znano, so si gotovi gospodje v Celju nadelali za naloge, očistiti reko Savinjo, neoziraje se na druge okoliščine ali posledice, ki bi lahko nastale. Raztrobili so po raznem časopisu, da je edino Zabukovca kriva, da retos vsled kalne Savinje tujski promet peša in da je treba odpraviti nove mokre čistilne naprave, katere je podjetje postavilo za požahnenje premoga, da se ga lažje vnovči in s tem zagotovi eksistenca delavstvu.

Ti gospodje so se res femeljito osmešili in najbrž drugače, kot so sami pisali po časopisu trdili, da se je osmešil naš župan sodr. Košak, ki je zagovarjal delavske koristi. Rečemo vam, da mi zaupamo našemu županu, kajti on ima dovolj izkušenj in dovolj korajže, da misli s svojo glavo, ne pa tako, kot nekateri drugi, za katere mora misliti navadno eden, dočim so ostali le kimavci.

Dragi gospodje, poznamo ozadje vaše gonje, zato si bomo tudi rudarji zapomnili vašo elito. Kmalu bo prišel zopet čas, ko boste lovili volilce kaline za svoje kandidate, pomnite pa, da bomo rudarji dobro presodili, kdo je vreden zaupanja. Torej le pokažite se še, ki mislite, da imate monopol do udobnega življenja, da bo tem prej konec vaše slave. Delavstvo si bode izbralo za svoje zastopnike take, kateri ga bodo razumeli in z njim čutili ter mu pomagali na poti do svobode in socialne pravice.

Zato, rudarji, obrtniki in kmetje, izkušnja nas uči, da moramo biti solidarni in naročniki naših listov, zlasti »Delavske Politike«, ki je edini list, ki piše to, kar vi hočete in v prid nas vseh. V njem najdete le resnico in stremiljenje za pravico!

Organizirajte se v naših organizacijah in zmagajmo! — Družnost! Rudar.

Vrtai ples priredi delavski glazbeni odsek »Zarje« v Zabukovci dne 21. avgusta t. l. s pričetkom ob pol 4. uri popoldne na vrtu s. Zupanca v Mogočinah. Prijatelji plesa in vesele zabave vljudo vabljene. — Odbor.

Delavci na Pohorju stavkajo!

Nekaj o življenjskih razmerah stavbinskih

delavcev.

Zakaj neki štrajkajo? bi vprašal šmok in odgovor bo dobil od svojega prijatelja, ki je ravno tako malo poučen o življenjskem položaju delavcev kot on sam: Stavkajo, ker so pač delavci in potem pa tudi radi tega, ker so — nauhuksani! Tako se sploh sodi o delavcih s strani onih ljudi, ki se ne potrudijo, da bi šli na lice mesta ter se sami prepričali o žalostnem stanju delavcev, ne samo v kamnolomih na Pohorju, temveč povsod.

Pred mesecem dni sem napravil izlet na Ripsko sedlo ter me je pot vodila mimo onih kamnolomov nad Ribnico, kjer sedaj kamnoseki stavkajo. Tam visoko v Resovem so delavci ravno kar imeli pavzo, ker je bil čas kosa in sem imel priliko govoriti z njimi nekoliko besed. Sicer ni potrebno mnogo izpraševati, kako jim gre, ker se to jasno vidi na njihovih rokah in obrazih.

Najbolj žalostno sliko nudijo delavci, ki so še le šli odrasli, pa morajo že obdelovati trdi granit. Ti delavci so blede, suhi, kot da ni v njih niti kaplje krvi, dasi je zrak tam zgorej najbolj. Jaz sem dobil vtis, da so ti delavci ali bolje rečeno bodoči delavci ravno vsled tega tako slabi, ker je zrak dober — za njih še predober — ampak oni so lačni, ker ne zaslužio niti za najprostejšo hrano. Ti delavci, ki bi

jih oni iz Hrastnika in drugih nezdruženih krajev lahko zavidali radi zraka, bi morali biti rdečelični, ne pa, da izgledajo kot jetika. Da, zraka imajo malo preveč, kruha pa premalo! No in kaj zaslužio? Informiral sem se na več krajih in sem dobil pojasnilo, da najboljši zaslužio za to težko delo do enega »jurja«, medtem ko sicer znaša povprečen mesečni zaslužek din 700. Delo je v akordu in se torej delavci sami priganjajo. Ni pa samo važno to, kakršna je plača, ampak važno je, koliko si delavec za njo more kupiti. Delavci so se mi glede cen življenjskih potrebščin hudo tožili, češ, tu goni, kjer ni takorekoč nobene konkurence, je vse dražje. Tako mi je starejši delavec v Josipdolu potožil, rekoč: »Delam, odkar sem živ, toda ne le, da ničesar nimam, sem nasprotno vedno bolj reven. Jem slabo in ne pijem, stanujem v stanovanju, za katero je najprimernejša beseda: brlog in nimam obleke.

Torej izkoriščanje spredaj in zadaj! Čas bi že bil, da bi se država v lastnem interesu malo več pobrigala za svoje ljudstvo, ki je vsak čas lahko poklicano, da jo brani. Država bi naj kontrolirala, kako delodajalci postopajo z delavci. To bi pa država mogla samo tedaj storiti, ako bi sama kot delodajalec šla z dobrim vzgledom naprej!

A. B.

TEZNO PRI MARIBORU

Kovinarji za svoje pravice

Minuli četrtek popoldne se je vršilo v gostilni Felič zborovanje delavstva tvrdke »Kovina«. Zborovanje je sklicala tukajšnja podružnica SMRJ in so se ga udeležili vsi delavci in delavke dopoldanske izmene, kar najbolj priča, kako važno je bilo vprašanje, ki je bilo na dnevnem redu. Zborovanje je otvoril in vodil s. Poropat, poročal pa je s. Jelen. Mezde, ki jih prejema delavci v tej tovarni, so skromne in skrajno nizke, zlasti z ozirom na draginjo, ki je v zadnjem času občutno narasla. Pred tremi meseci je delavstvo doseglo 10 odst. dražinsko doklado k tem mezdam. Ta dogovor je bil sklenjen med organizacijo in vodstvom tovarne kot dodatek k kolektivni pogodbi za dobo treh mesecev. Ker pa se cene življenjskih potrebščin med tem časom niso znižale, temveč je draginja celo še bolj narasla, je delavstvo soglasno zahtevalo, da se mu te 10 odst. dražinske doklade plačujejo še naprej, ali pa primerno povišajo mezde. Kako upravičene so te zahteve delavstva, sledi tudi iz tega, da je celo organ inspekcije dela, ki se je pred kratkim mudil v tej tovarni, ugotovil, da so mezde skrajno nizke in že dolgo ne odgovarjajo cenam življenjskih potrebščin. Zborovalci so enodušno zahtevali, da naj organizacija nemudoma sporoči zahteve delavstva vodstvu tovarne in da so trdno odločeni, boriti se za svoj življenjski obstanek. Upamo, da bo vodstvo tovarne uvidelo težak gnetni položaj delavstva in pristalo na te skromne zahteve. Delavstvo se v polni meri zaveda, da si bo le potem močne strokovne organizacije izboljšalo svoj položaj. Velika večina delavstva je še včlanjena v SMRJ, želeli bi bilo le, da se organizirajo še ostali, ki so doslej stali ob strani. Pred zaključku zborovanja se je priglasilo tudi nekaj novih naročnikov za »Delavsko Politiko«.

LITIJA

Pretepanje uslužbencev. Neka gospa, ki je zelo pobožna in hodi pogosto v cerkev, ravna z uslužbenko čisto nasprotno kot jo uči sv. cerkev. Ni dolgo tega, ko je uslužbenko oklofutala. Si pač misli, da še vedno obstoja doba suženstva, ko so delavce mučili in pretepali. Besede Kristusove, ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, so takim samo na jeziku. Seveda se bodo zopet obregnili ob nas, da damo vsako malenkost v »Del. Politiko« in da samo hujskamo. Mi vam pa povemo že vnaprej, da to za nas niso malenkosti in bomo vse take primere žigosali naprej, pa če ne bo zaleglo to bomo začeli celo poimensko.

»Delavska Politika« jih bode v oči. Povsod tam, kjer je delavstvo zavedno, zahteva, da v lokalni kamor zabaja, najde tudi »Delavsko Politiko«. Tako so tudi zahtevali, da si naroči »Delavsko Politiko« neki obrtnik v naši okolici, ki je to tudi storil. Razen tega pa je

Tiskovni sklad

Za tiskovni sklad so darovali: Velenje: Neimenovani din 10. Zagreb: Lahovnik Fric din 100. Litija: s. Zupanc nabral din 40. Trbovlje: Krčmar Jeno 4, Nadrah din 2, Krajnc Fortun din 5, Planinšek Miha din 2, Grebenc Ivan din 2, N. N. din 3, N. N. din 1. Iskrena hvala. Posnemajte!

Književnost

Zaupniki, sodrugi in sodružice, prodajalci »Kronike delavske kulture v Mariboru«! Kakor znano, je mariborska »Vzajemnost« ob priliki prireditve kulturne razstave v Mariboru izdala lično brošuro pod nazivom »Kronika delavske kulture v Mariboru«. Brošura nudi pregled delavskega gibanja v Mariboru in okolici od njegovega postanka pa do prevrata in od prevrata dalje ter je vsakemu delavskemu funkcionarju, pa tudi vsakemu količkar zavedenemu delavcu dobrodošla in potrebna. Zato, sodrugi in sodružice, ne samo v Mariboru, ampak tudi v drugih krajih, segajte po tej brošuri, ki si jo lahko naročite pri mariborski »Vzajemnosti«. Sodna ulica 9-II ali pa v upravi »Delavske Politike« v Mariboru. Cena brošure je nizka, saj stane samo din 3, društva in odjemalci več izvodov ali preprodajalci pa jo dobe po din 2. Postojna se zaračuna posebej. Pomagajte na ta način kriti izdatke, ki jih imajo prireditelji delavske kulturne razstave!

B. RANGUS - KRANJ

Velika zaloga zlatnine, ur, jedlnega orodja, kristala, optike itd. Zahtevajte brezplačni cenik!

Delavski pravni svetovalec

Vprašanje: Ali je dolžan likvidacijski odbor zadrage, ki je že od leta 1936 v likvidaciji, še sklicovati izredne občne zборе?

Odgovor: Tudi likvidatorji se morajo predvsem držati pravil in sklicovati občne zборе, če je tako določeno v pravilih. Če pa pravila o tem ničesar ne predvidevajo, imajo člani nedvomno pravico, zahtevati sklicanje izrednega občnega zbora, tudi če je zadruga v likvidaciji in morajo likvidatorji sklicati izredni občni zbor za primer, da to zahteva desetina članov.

Nezgodna renta (Zdole).

Vprašanje: Pred leti sem se ponesrečil pri delu v obratu in mi je bila priznana 15 odst. renta. V zadnjem času se je moje zdravstveno stanje znatno poslabšalo in sem zaprosil za povišanje rente. Kot mi je pisal OUZD v Ljubljani, je bila zadeva odstopljena Osrednjemu uradu v Zagrebu, ki pa kljub mojim urgencam doslej še ni izdal rešitve. Kaj naj ukrenem?

Odgovor: Če se vam zdi, da Osrednji urad predolgo zavlačuje, lahko Vašo zahtevo na zvišanje rente podate direktno pri sodišču delavskega zavarovanja. Morda pa še malo počakate, ker bode od Osrednjega urada gotovo sprejeli rešitev.

Veje (Koroška Bela)

Vprašanje: Moj sosed je na orehu, ki je moja last, ki pa sicer stoji na javnem svetu, oklestil več vej brez mojega dovoljenja. Ali lahko zahtevam od njega kako odškodnino?

Odgovor: Drvo, ki stoji na javnem svetu, ne more biti Vaša last, ker je drevo vedno last

tistega, čigar last je zemljišče, na katerem drevo stoji, pač pa imate Vi najbrže pravico do užitka tega drevesa, in lahko zato od sosedja zahtevate odškodnino za veje, katerih sosed v nobenem pogledu ni imel pravice posekati.

Hranarina pri OUZD (Grize)

Vprašanje: Moj sin je nekaj dni boloval radi tvora. Zdravnik, ki ga je zdravil, mu ni hotel izdati potrdila radi hranarine. Ali se lahko sin radi tega kam pritoži?

Odgovor: Vaš sin naj zahteva hranarino pri OUZD in pojasni, da je bil radi tvora za delo nesposoben, nakar mu bo OUZD izplačal hranarino, ali pa izdal odločbo, s katero mu hranarino zavrže. Zoper to odločbo se bo lahko Vaš sin pritožil.

Pokojnina sodno ločene rudarjeve vdove (Sv. Jedert)

Vprašanje: Moja mati je bila od očeta, rudarskega upokojenca, sodno ločena in se je oče zavezal, plačevati ji mesečno določeno vzdrževalnino, vendar zaveznika njegova obveza v sodno razpravo ni bila vpisana. Oče je do svoje smrti vzdrževalnino plačeval, sedaj pa bratovska skladnica moji materi noče priznati pokojnine. Ali res nima pravice do pokojnine?

Odgovor: Po določbah pravil bratovske skladnice ima ločena žena pravico do pokojnine največ do onega zneska, kot je znala s vzdrževalnino, katero ji je prisodilo sodišče s vzdrževalno odločbo. Ker v primeru Vaše polneveljavne odločbe, ker v primeru Vaše matere ni izšla nobena taka sodna odločba, to je sodba, Vaša mati ne bo mogla dobiti pokojnine od bratovske skladnice.

Neizmerno potrfti javljamo vsem prijateljem in znancem pretresljivo vest, da nas je danes zjutraj za vedno zapustil naš ljubljani soprog, oče, brat itd.

Smasek Franc

vlakovodja drž. žel. v p.

59 let star.

Pogreb blagega pokojnika se bo vršil v nedeljo, dne 21. avgusta ob 17. uri iz mrtvašnice mestnega pokopališča na Pobrežju.

Maribor, dne 19. avgusta 1938.

Žaluoja rodbina Smasek in ostali sorodniki.